

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ทุกชาติทุกสังคมจำเป็นจะต้องมีการถ่ายทอด ภาษา ประเพณี ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยมตลอดจนปรัชญาและแนวความคิดต่าง ๆ อันเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมจากชนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่งหรือจากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง ขบวนการถ่ายทอดนี้เรียกว่า การสื่อสาร

ความหมายของการสื่อสาร

ผู้เชี่ยวชาญและนักภาษาศาสตร์หลายท่านได้ให้ความหมายของการสื่อสาร ไว้ดังนี้ มิลเลอร์ (Miller 1963:6-8) กล่าวว่า การสื่อสารเป็นปรากฏการณ์ทางสังคม หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ซึ่งการสื่อสารแต่ละครั้งจะประกอบด้วย จารึกข้อความ (encoding) และการแปลความหมาย (decoding) ความผิดพลาดจากการ จารึกและการแปลความหมายอาจเกิดได้ถ้าผู้ร่วมสนทนาไม่คุ้นเคยกับสิ่งที่ได้ยินหรือไม่สามารถ แยกความแตกต่างของสิ่งเหล่านั้นได้

คอนเนอร์ (Connor 1981:15) ได้ให้ความหมายของการสื่อสารว่าหมายถึง ขบวนการรับส่งข่าวสารเพื่อการรับรู้

คมคาย จงเจริญสุข และคณะ (2524:42) ได้กล่าวถึง การสื่อสารไว้ว่าตามหลัก พฤติกรรมของมนุษย์เมื่อเกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสองฝ่ายขึ้นก็ย่อมเกิดการสื่อสาร ซึ่งอาจจะ ด้วยภาษาพูด (verbal) หรือภาษาเขียนหรือด้วยท่าทาง (non-verbal)

สวินิต ยมาภัย (2528:18) ได้กล่าวว่า การสื่อสารหมายถึง การนำเรื่องราว ต่าง ๆ ที่เป็นข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นหรือความรู้สึกโดยอาศัยเครื่องมือนำไปโดยวิธีใดวิธีหนึ่งเพื่อให้ถึงจุดหมายที่ต้องการจนทำให้เกิดการกำหนดครุ้ความหมายแห่งเรื่องราวนั้นร่วมกันได้

จากความหมายต่าง ๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญและนักภาษาศาสตร์ได้กล่าวมาแล้วนี้สรุปได้ว่าการสื่อสารเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมระหว่างสองฝ่ายเพื่อถ่ายทอดข่าวสารจากฝ่ายหนึ่งไปยัง

อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อการรับรู้และกำหนดรู้ความหมายแห่งเรื่องราวนั้นร่วมกันอาจจะด้วยภาษาพูดหรือภาษาเขียนหรือท่าทาง

ประเภทของการสื่อสาร

หลุยส์ จำปาเทศ (2523:81) ได้แบ่งประเภทของการสื่อสารออกเป็น 2 แบบ คือ

1. การสื่อสารแบบทิศทางเดียว (one-way communication) หมายถึง การสื่อสารที่ผู้ส่งข่าวสารไม่เปิดโอกาสให้ผู้รับสารได้ไต่ถามข้อสงสัยทั้งไม่ได้เอาใจใส่ต่อการแสดงย้อนกลับ (feedback) ของผู้รับสาร

2. การสื่อสารแบบสองทิศทาง (two-way communication) หมายถึง การสื่อสารที่ผู้รับสารสามารถไต่ถามข้อสงสัยและมีการย้อนกลับกลับไปยังผู้ส่งข่าวสารได้

การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach)

แนวการสอนนี้ได้มีการจัดมาแล้วประมาณ 10 ปี แต่เพิ่งจะเป็นที่นิยมกันเมื่อ 4-5 ปีมานี้เอง เป็นแนวการสอนที่มีพื้นฐานมาจากแนวความคิดที่ว่าวิธีการสอนภาษาเท่าที่เป็นอยู่มิได้เน้นให้ผู้เรียนใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างแท้จริง เพราะการใช้ภาษาที่แท้จริงของคนเรามิใช่เพียงแค่สร้างประโยคขึ้นมาเท่านั้น แต่จะรวมถึงการแสดงความคิดเห็นและการใช้ภาษาติดต่อสื่อสารด้วย ดังนั้นการเรียนภาษาจึงไม่ควรหยุดอยู่เพียงการรู้จักคำศัพท์และความสัมพันธ์ของประโยคเท่านั้นแต่ควรคำนึงถึงการนำภาษาไปใช้ตามหน้าที่ (function) ด้วย เพราะฉะนั้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจึงมีจุดมุ่งหมายที่เน้นการเรียนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นสำคัญ ซึ่งตรงกันข้ามกับแนวการสอนที่เน้นไวยากรณ์ (Grammatical Approach) โดยการเน้นกฎไวยากรณ์ของภาษาและยึดการศึกษาและการอธิบายภาษาของนักภาษาศาสตร์เป็นหลัก แนวการสอนนี้จึงมีข้อเสีย คือ ผู้เรียนสามารถท่องจำกฎต่าง ๆ ของภาษาหรือรูปลักษณะของภาษา (form) ได้ แต่นำไปใช้ไม่ได้ ส่วนแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารจะเน้นที่หน้าที่ของโครงสร้างต่าง ๆ ของภาษาเพื่อใช้ประโยชน์ในการสื่อสารตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (อมรา แสงจันทร์ 2524:11-12) ดังนั้นการสอนภาษาตามแนวคิดดังกล่าวนี้จึงมิได้ยึดเนื้อหาทางไวยากรณ์เป็นหลักดังแต่ก่อน แต่ยึดจุดประสงค์ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นหลักพร้อม ๆ กับเรียนเนื้อหาทางไวยากรณ์ด้วย (wilking 1977 อ้างถึงใน สุโร พงษ์ทองเจริญ 2526:40)

ในปัจจุบันนี้แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกำลังได้รับความสนใจเป็นอันมาก คงจะเห็นได้จาก การที่มีผู้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวการสอนนี้ไว้เป็นจำนวนมาก ฟินอคเซียโร (Finocchiaro 1982:5) กล่าวว่า แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนี้เป็นแนวการสอนที่รวมทั้งทฤษฎีการสื่อสาร ไวยากรณ์ ความหมาย สถานการณ์และจิตวิทยาของมนุษย์ไว้ด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ สุโร พงษ์ทองเจริญ (2526:40-41) ที่ว่าแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารนี้เองหลักเกณฑ์ของแนวการสอนภาษาตามความมุ่งหมาย (Functional-Notional Syllabus) ซึ่งอาศัยหลักทางภาษาศาสตร์เชิงสังคมวิทยาและภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา นอกจากนี้แนวการสอนนี้ยังเน้นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นจริงได้ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของอุไรวรรณ ศฤงคารนันต์ (2527:95-98) เรื่องความคิดเห็นของครูภาษาอังกฤษในระดับมัธยมศึกษาเกี่ยวกับแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่พบว่า แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารช่วยให้นักเรียนสามารถนำภาษาอังกฤษไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้

สลิมเบนี (Slimbene 1983:2 อ้างถึงใน อุไรวรรณ ศฤงคารนันต์ 2527:15) กล่าวว่า แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นแนวการสอนที่เน้นความสามารถในการสื่อสารของผู้เรียนโดยที่ยังให้ความสำคัญแก่ความรู้ทางไวยากรณ์ แต่เป็นรูปแบบไวยากรณ์ที่จะช่วยส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2522:3 อ้างถึงใน อุไรวรรณ ศฤงคารนันต์ 2527:15) ที่กล่าวถึงแนวการสอนภาษาเพื่อใช้ตามความมุ่งหมายว่าจุดหมายปลายทางของการสอนแนวนี้คือ ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารโดยไวยากรณ์ยังมีความสำคัญอยู่แต่เป็นการเรียนเพื่อนำมาใช้ในการสื่อสารในแต่ละสถานการณ์ และสติวิก (Stevick 1976:43) ได้กล่าวว่า การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารที่สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพที่สุดก็คือการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีอิสระในการพูดคุยกันในเรื่องที่ตนสนใจ

จากแนวความคิดต่าง ๆ ที่นักภาษาศาสตร์และผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวมาแล้วนี้สรุปได้ว่าการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นแนวการสอนที่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่ใช้ในการสื่อสารมากกว่ารูปแบบของภาษา หรืออีกนัยหนึ่งก็คือให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารมากกว่าความสามารถในด้านไวยากรณ์

ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

แนวความคิดเกี่ยวกับความสามารถในการสื่อสารนี้กล่าวได้ว่า มีแนวความคิดมาจาก ชอมสกี (Chomsky) (วรรณ บัวเกิด และศรีสุภา จริยากุล 2528:178-179 อ้างจาก อังกาบ ผลการกุล ม.ป.ป.:70) ที่กล่าวว่า ความสามารถทางภาษาของมนุษย์มี 2 ระดับ คือ

1. ความสามารถทางภาษา (linguistic competence) หมายถึง ความสามารถภายในที่เกิดขึ้นเองโดยอัตโนมัติ ความสามารถนี้ประกอบด้วยความรู้ ความสามารถที่จะสร้าง และเข้าใจประโยคต่าง ๆ ตลอดจนโครงสร้างภายในของประโยคได้อย่างถูกต้อง

2. ความสามารถในการแสดงออกทางภาษา (linguistic performance) หมายถึง ความสามารถที่จะนำความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาไปใช้ในการแสดงออกจริงโดยใช้ความรู้ทางภาษาที่มีอยู่ภายในสมอง

แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของชอมสกีนี้ ได้มีผู้แสดงความคิดเห็นไว้เป็นจำนวนมาก ชูลซ์ และบาร์ทซ์ (Schulz and Bartz 1975:149) ได้กล่าวถึงความสามารถในการสื่อสารว่าเป็นความสามารถที่จะปฏิสัมพันธ์อย่างมีความหมายกับผู้อื่นที่ต่างวัฒนธรรมกันซึ่งความสามารถดังกล่าวนี้ไม่ใช่ความสามารถในลักษณะที่ชอมสกีกล่าวไว้ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของไฮมส์ (Hymes in Brumfit and Johnson, eds. 1979:7-15) ที่กล่าวว่า ความสามารถในการใช้ภาษาในลักษณะที่ชอมสกีกล่าวไว้ไม่ใช่ความสามารถในการนำภาษาไปใช้เพราะไม่ได้กล่าวถึงความสำคัญทางด้านวัฒนธรรมและไฮมส์ได้ชี้ให้เห็นว่าความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารควรมุ่งในเรื่องต่อไปนี้

1. ความสามารถในการใช้ภาษาในสังคม หมายถึง การใช้ภาษาในสังคมนั้น ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มหรือแต่ละชั้นไม่เหมือนกัน
2. ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อกิจวัตรประจำวัน หมายถึง การใช้ภาษาในการดำเนินชีวิตแต่ละวัน เช่น การทักทาย การสนทนา ฯลฯ
3. ขอบเขตของพฤติกรรมทางภาษา หมายถึง การใช้ภาษาแบบต่าง ๆ ในสังคม

จากแนวความคิดดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า แม้แนวความคิดเกี่ยวกับความสามารถทางภาษาและความสามารถในการแสดงออกทางภาษาของชอมสกีจะไม่สมบูรณ์เพียงพอ แต่แนวความคิดของชอมสกีก็มีส่วนทำให้บุคคลอื่น ๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการสอนภาษาเพื่อนำไปใช้ในการสื่อสาร

นอกจากนี้ ได้มีนักภาษาศาสตร์และผู้เชี่ยวชาญอีกหลายท่านที่ได้กล่าวถึงความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร แชรรม (Schramm) (วรรณ บัวเกิด และศรีสุตา จริยากุล 2528:178 อ้างจาก ประมะ สตะเวทิน 2526:62-65) กล่าวว่า การใช้ภาษาในการสื่อสารนั้นได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ซึ่งแต่ละคนมีประสบการณ์ที่ต่าง ๆ กัน ดังนั้นความสามารถในการใช้ภาษาในการสื่อสารก็ย่อมแตกต่างกันไปด้วยโดยเฉพาะด้านความหมาย และ วันเคอร์ลิช (Wunderlich) (วรรณ บัวเกิด และศรีสุตา จริยากุล 2528:179 อ้างจาก อังกาบ ผลากรกุล ม.ป.ป.:70) ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมจากชรรมว่า ผู้ที่รู้หลักไวยากรณ์อย่างคืออาจจะใช้ภาษาไม่ถูกต้องตามกาลเทศะก็ได้พร้อมกันนี้ วันเคอร์ลิชได้สรุปแนวทางของการใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพไว้ดังนี้

1. สิ่งที่เกิดขึ้นในสมองของผู้พูดในขณะที่เขาพยายามเรียบเรียงประโยคนั้นแตกต่างจากสมมุติฐานที่นักไวยากรณ์ปริวรรตกำหนดไว้ว่า เมื่อใดที่เรากล่าวคำพูดออกมาไม่ว่าจะมีความหมายอย่างไรก็ตามเรากำลังแสดงอาการกิริยาที่กำลังตั้งใจ ซึ่งเห็นได้จากการแสดงตำแหน่งของคำ การออกเสียงหนักเบา การใช้เสียงขึ้นลง เป็นต้น
  2. มนุษย์เริ่มรู้กฎไวยากรณ์ควบคู่กับสถานการณ์และบริบทที่กฎไวยากรณ์นั้นเกิดขึ้น
  3. ผู้พูดสามารถเรียนรู้ที่จะใช้ความสามารถที่จะสร้างสถานการณ์ใหม่ ๆ ขึ้นในระหว่างการสนทนาได้
  4. คำพูดที่ผิดไวยากรณ์นั้นผู้ฟังอาจเข้าใจได้ครบเท่าที่ผู้ฟังยังจับความของคำพูดนั้นจากสถานการณ์ได้
  5. การตีความหมายของคำพูดนั้นไม่อาจทำได้จากลักษณะไวยากรณ์ของประโยคอย่างเดียว แต่อาจจะต้องดูด้วยว่าผู้พูดมีความตั้งใจจะสื่อสารอะไร
  6. ผู้พูดใช้ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารตามความต้องการของตน แล้วพิจารณาว่าคำพูดนั้นตรงกับความต้องการหรือไม่โดยอาจเปลี่ยนคำพูดเสียใหม่ให้ตรงกับความต้องการ
- จากแนวความคิดของวันเคอร์ลิชนั้นสรุปได้ว่า ผู้ใช้ภาษาไม่เพียงแต่จะรู้ภาษาของตนโดยใช้กฎเกณฑ์ไวยากรณ์ให้ถูกต้องเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างสถานการณ์ใหม่ ๆ ขึ้นในระหว่างที่สนทนาได้และสามารถสื่อสารได้ตรงกับความต้องการของตนด้วย

อมรา แสงจันทร์ (2524:13) กล่าวถึงแนวความคิดพื้นฐานของความสามารถในการสื่อสารว่า มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในการสื่อความหมายในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะได้พบในชีวิตจริงโดยไม่คำนึงถึงว่าภาษาที่แสดงออกนั้นถูกต้องตามหลักไวยากรณ์หรือไม่ จากแนวความคิดพื้นฐานพร้อมกับความคิดเห็นของนักภาษาศาสตร์และผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ ดังกล่าวแล้ว อมรา แสงจันทร์ (2524:13-15) ได้สรุปว่าความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับกฎไวยากรณ์ของภาษา (rules of grammar) ซึ่งเริ่มตั้งแต่หน่วยเสียง หน่วยคำที่เล็กที่สุดที่มีความหมายและหน่วยทางวากยสัมพันธ์ที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งได้แก่ประโยคตลอดจนความหมายของคำและประโยค
2. ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษาที่ใช้ในแต่ละกลุ่มสังคม และสถานการณ์ (cultural rules of use)
3. ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของความสัมพันธ์ระหว่างประโยค (rules of discourse) ซึ่งจะเน้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคตามหลักภาษา (cohesion)
4. ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ที่ว่ารูปลักษณะของภาษามีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด (probability rules of occurrence)
5. กลวิธีที่จะพลิกแพลงภาษาเพื่อการสื่อสาร (communication strategies) เช่น สามารถที่จะสื่อสารโดยการหลีกเลี่ยงใช้รูปลักษณะภาษาที่ยังไม่ได้เรียนหรือยังไม่มีควมชำนาญพอไปใช้รูปภาษาอื่นที่เรียนแล้วหรือมีความชำนาญพอ

แนวการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารไว้หลายท่าน สุโร พงษ์ทองเจริญ (2526:45) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารว่าอิงหลักการของแนวการสอนภาษาเพื่อใช้ตามความมุ่งหมายโดยยึดหลักต่อไปนี้

1. เสนอบทเรียนในลักษณะของบทสนทนาสั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนเพื่อสร้างความสนใจ
2. การฝึกบทสนทนาอาจจะฝึกเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มก็ได้โดยใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือ
3. ศึกษาโครงสร้างพื้นฐานที่ปรากฏในบทสนทนาที่แสดงเนื้อความสำคัญ

อมรา แสงจันทร์ (2524:15) ได้สรุปหลักของแนวการสอนเพื่อการสื่อสารที่จะนำไปใช้กับการสอนภาษาไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนความรู้ด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบของความสามารถในการสื่อสารตั้งแต่เริ่มเรียน
2. ความรู้ด้านความสามารถในการสื่อสารซึ่งรวมทั้งกฎไวยากรณ์และกฎของภาษาที่ใช้อยู่จริงควรจัดให้พอเหมาะที่ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปสื่อความหมายได้ถูกต้อง
3. ผู้สอนควรจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ การฝึกฝน รวมทั้งได้รับประสบการณ์ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง
4. ในการสอนผู้สอนต้องเน้นการฝึกให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางไวยากรณ์ (grammatical competence) ไปใช้ในการสื่อความหมายได้อย่างถูกต้องนอกเหนือจากต้องมีความรู้ด้านกฎเกณฑ์ของภาษาที่ใช้กับแต่ละกลุ่มสังคมและแต่ละสถานการณ์ (sociolinguistic competence)
5. ความต้องการของผู้เรียนจะอยู่ในกรอบของความรู้ทางไวยากรณ์และความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษาที่ใช้อยู่ในแต่ละกลุ่มสังคม

เคอร์ (Durr 1980:6) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารไว้ว่าการที่จะประสบผลสำเร็จตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารนั้นควรจัดห้องเรียนให้แตกต่างไปจากเดิมซึ่งเป็นการสอนกลุ่มใหญ่ ห้องเรียนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารอาจประกอบด้วยให้นักเรียนทำงานเป็นคู่หรือเป็นกลุ่มย่อยเป็นต้น

ฟินอคเซียโร และโบโนโม (Finocchiaro and Bonomo 1973:24-25) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อการสื่อสารไว้ว่า ครูควรวางแผนในการจัดเตรียมประสบการณ์ บทเรียน กิจกรรมและสถานการณ์ต่าง ๆ วัตถุประสงค์ตลอดจนการวัดผลประเมินผลไว้ให้ผู้เรียนอย่างรอบคอบ

สาวิกานอน (Savignon 1978:2-5) ได้เสนอแนะกิจกรรมและวิธีการที่มีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารไว้สอดคล้องกับฟินอคเซียโร (Finocchiaro 1977:2-7) ดังนี้

1. การใช้บทบาทสมมติ (role-playing) เกี่ยวกับหัวข้อต่าง ๆ
2. การให้นักเรียนได้พบปะกับเจ้าของภาษา
3. การให้นักเรียนที่มีความสามารถสูงได้ช่วยสอนเพื่อนที่มีความสามารถต่ำกว่า

4. การให้นักเรียนฟังบทสนทนาแล้วบอกว่าเป็นเหตุการณ์ที่ไหน ใครพูดกับใคร คำพูดที่ได้ยินนั้นเป็นทางการหรือไม่และคำพูดนั้นเหมาะสมกับบทสนทนาหรือสถานการณ์หรือไม่

จากแนวการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารที่ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะไว้นี้ พอจะสรุปได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ได้เสนอแนะแนวทางไว้คล้ายคลึงกันคือเน้นที่ครูผู้สอน การเตรียมตัวของครูผู้สอน วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนเคอร์รี่ได้เสนอแนะแนวทางการสอนไว้แตกต่างจากผู้อื่นคือเน้นการจัดห้องเรียน

การฟัง

ในบรรดาทักษะทั้งสี่ คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียนนั้น ทักษะการฟังเป็นทักษะที่มีความสำคัญและมีบทบาทมากในการสื่อสาร ดังที่ อีเบล (Ebel 1969:747-748) กล่าวว่า การสื่อสารในชีวิตประจำวันของคนเราใช้ทักษะการฟังมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของแรนกิน (Rankin 1982:523-630) และซิลเวอร์สโตน (Silverstone 1968:871) พบว่า การติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวันจะใช้ทักษะการฟังมากที่สุดถึงร้อยละ 45

ความหมายของการฟังและการได้ยิน

ฮอลลiday (Halliday 1978:212) ได้ให้ความหมายของการฟังว่าหมายถึง การฟังคำพูดหรือฟังเสียงซึ่งมิใช่มุ่งหมายเฉพาะความหมายอย่างเดียว

รีเวอร์สและเทมเปอเลย์ (Rivers and Lemperley 1978:63) ได้กล่าวถึงการฟังว่าเป็นการรวมกันระหว่างการรับรู้ (Perception) และความรู้ทางภาษา (linguistic knowledge)

มาร์คัส (Marcus 1977:64-65) ได้กล่าวถึงการฟังว่า การฟังคือกระบวนการซึ่งเสียงถูกแปลี่ยนให้เป็นสิ่งที่มีความหมายขึ้นในใจของผู้ฟัง

เดกิน (Dakin 1973:37) ได้กล่าวว่า การฟังเป็นครึ่งหนึ่งของกระบวนการสื่อสาร เพราะสามารถทำให้ผู้รับเข้าใจเรื่องราวที่มีผู้ส่งส่งมาได้

สุปราณี พุดติกการณ์ (2521:1) และซิลเวอร์สโตน (Silverstone 1968:187) ได้ให้ความหมายของการฟังและการได้ยินไว้สอดคล้องกันว่า การฟังเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อ

มีเสียงผ่านหูเราและจะเก็บสะสมเสียงที่ได้ยินไว้ในสมองแล้วคิดความทำให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้ ส่วนการได้ยินเป็นขบวนการทางกายภาพเมื่อมีเสียงผ่านหูเราอาจจะรับรู้หรือไม่รับรู้ก็ได้

จากความหมายของการฟังและการได้ยินที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่าความแตกต่างระหว่างการฟังและการได้ยินคือการฟังเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อมีเสียงผ่านหูแล้วเกิดการรับรู้ ส่วนการได้ยินเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อมีเสียงผ่านหูอาจเกิดการรับรู้หรือไม่เกิดการรับรู้ก็ได้

ลักษณะทั่วไปของการฟัง

การฟังเป็นทักษะด้านการรับเข้า คือ การรับเอาความรู้ ความคิดต่าง ๆ จากโลกภายนอกไปสะสมไว้เป็นประสบการณ์ของตนเอง เบียร์ (Beery 1957:78 อ้างถึงใน ศศิธร ชันติธรากร 2520:7) ได้กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของการฟังไว้ดังนี้

1. ในการฟังนั้น เสียงที่ชัดเจน จังหวะในอัตราเร็วที่เหมาะสมตลอดจนบรรยากาศที่ดี ไม่มีเสียงรบกวนจะทำให้ผู้เรียนฟังด้วยความตั้งใจ
2. การฟังอย่างมีจุดหมายจะทำให้เด็กได้ประสบการณ์จากการฟังนั้น ๆ มากกว่าการฟังอย่างไม่มีจุดหมาย
3. ความพร้อมในการฟังของเด็กขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสองประการ คือ ระดับวุฒิภาวะ และประสบการณ์เดิมในการฟังของเด็กแต่ละคน แต่แอนเดอร์สัน (Anderson 1967:37 อ้างถึงใน ศศิธร ชันติธรากร 2520:7) ได้กล่าวว่า ความพร้อมในการฟังประกอบด้วยวุฒิภาวะทางจิตใจ ความเข้าใจคำศัพท์ ความสามารถในการติดตามความคิดและความสนใจในภาษา
4. ความเข้าใจในการฟังขึ้นอยู่กับความดังของเสียง ระดับเสียง ช่วงการหยุด ประสบการณ์ ตัวชี้แนะทางภาษา ลักษณะการใช้ภาษา ท่าทาง สีหน้า การเน้นหนักและเสียงรบกวน นอกจากนี้แล้วเฟอร์เนส (Furness 1957:307) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่าความเข้าใจในการฟังยังขึ้นอยู่กับความจำและการระลึกถึงคำที่ได้ฟังมาอย่างแม่นยำด้วย และชวาล แพร์ตกุล (2506:227-246) ได้อธิบายลักษณะของความเข้าใจในการฟังว่าสามารถแสดงออกด้วยการแปลความ การตีความและการขยายความ โดยมีการแปลความเป็นพื้นฐานให้เกิดความเข้าใจแล้วสามารถตีความได้เมื่อตีความได้ก็จะขยายความได้ถูกต้อง

พัฒนาการทางการฟัง

พัฒนาการทางการฟังจะเริ่มตั้งแต่เด็กยังอยู่ในวัยทารกจากการรับฟังเสียงต่าง ๆ แล้วก็พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงขั้นที่จะเข้าใจเรื่องราวและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่ออายุและวุฒิภาวะสูงขึ้น ดังที่ แคฟเฟรย์ (Caffrey อ้างถึงใน ศศิธร ชันติธรางกูร (2520:2) ได้กล่าวไว้ในสารานุกรมเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษาว่า ความสามารถในการฟังมีค่าสหสัมพันธ์ในทางบวกกับอายุ กล่าวคือ เด็กที่มีอายุมากจะฟังได้ดีกว่าเด็กที่อายุน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คอลล์ (Call 1975:7179-A) และศศิธร ชันติธรางกูร (2520:45) ที่พบว่า นักเรียนสามารถฟังได้ดีขึ้นเมื่อระดับวุฒิภาวะสูงขึ้น นอกจากนี้ ชนาธิป ชรินทร์สาร (2519:24-25) และคมคาย จงเจริญสุข และคณะ (2524:72-77) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้หนังสือเพื่อพัฒนาทักษะการฟังของนักศึกษาในวิทยาลัยครู พบว่า นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรจะได้รับการฝึกทักษะได้ดีที่สุดจากหนังสือ Practice and Progress และนักศึกษาระดับปริญญาตรีจะสามารถพัฒนาทักษะการฟังได้ดีเมื่อได้รับการสอนโดยใช้ตำรา Notional type

ลำดับขั้นของการฟัง

ผู้เชี่ยวชาญและนักภาษาศาสตร์ได้แบ่งลำดับขั้นของการฟังไว้หลายลักษณะ แมคกี (Macky 1965:261) แบ่งทักษะการฟังออกเป็น 2 ระดับ คือ

1. ระดับการรับรู้ (recognition level) เป็นการแยแยะเสียงเกี่ยวกับ stress และ intonation
2. ระดับความเข้าใจ (comprehension level) เป็นระดับที่สามารถฟังสิ่งต่าง ๆ ได้เข้าใจ

วาแลทท์และดิสสิค (Valette and Disick 1972:141-142) แบ่งระดับการฟังออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

1. ระดับกลไก (mechanical skills) เป็นระดับที่ผู้เรียนได้ยินความแตกต่างระหว่างภาษาของเขากับภาษาต่างประเทศจากเสียงที่ได้ยินแต่ไม่จำเป็นต้องเข้าใจความหมายของสิ่งที่ได้ยินนั้น
2. ระดับความรู้ (knowledge) เป็นระดับที่ผู้เรียนเข้าใจความหมายของคำหรือประโยคที่ถูกสอน สามารถทำตามคำสั่ง สามารถจับคู่ประโยคที่ได้ยินกับรูปภาพ

3. ระดับถ่ายโอน (transfer) เป็นระดับที่ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่าง โครงสร้างและศัพท์ สามารถตอบคำถามได้ว่าถูกหรือผิด สามารถเลือกข้อความหรือคำตอบที่ เหมาะสมกับคำถาม และสามารถเข้าใจข้อความที่มีหลาย ๆ ประโยค

4. ระดับการสื่อสาร (communication) เป็นระดับที่ผู้เรียนเข้าใจคำสั่งและสามารถ อธิบายเป็นภาษาต่างประเทศ สามารถเข้าใจความหมายโดยทั่ว ๆ ไปของข้อความที่มีคำศัพท์ที่ไม่ ค้นเคยหรือเป็นคำศัพท์ใหม่ สามารถที่จะเติมข้อความที่ไม่เคยได้ยิน สามารถเข้าใจในสิ่งที่เจ้าของ ภาษาพูดในบทละครภาพยนตร์ รายการวิทยุหรือรายการโทรทัศน์

5. ระดับวิพากษ์วิจารณ์ (criticism) เป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ชนิดของ ข่าวสาร สามารถแยกแยะมาตรฐานของภาษาพูดของชนชั้นในสังคม หรือภาษาพูดที่ใช้ในท้องถิ่น ต่าง ๆ สามารถเข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายแฝงของข่าวสารที่ได้ยิน รู้ความแตกต่าง ของความหมายจากระดับเสียงในคำและในประโยคตลอดจนสามารถอธิบายอารมณ์และน้ำเสียง ของผู้พูดได้

รีเวอร์ส (Rivers 1968:92) แบ่งการฟังออกเป็น 2 ระดับคือ

1. ระดับการรับรู้ (recognition level) เป็นระดับการฟังที่เกี่ยวกับการฟังเพื่อ แยะแยะกลุ่มคำหรือวลีซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทางโครงสร้าง เวลา คำขยายและส่วนของวลีที่มี ความซับซ้อน

2. ระดับการเลือก (level of selection) เป็นระดับการฟังที่เกี่ยวข้องกับการ ที่ผู้ฟังฟังเพื่อจับใจความสำคัญของการสื่อสาร ผู้ฟังจะต้องตั้งใจฟังเพื่อเลือกเอาใจความสำคัญของ สิ่งที่ได้ยินนั้น

จอห์น ฮิกกินส์ (อ้างถึงในเยาวลักษณ์ บุญศิริ 2522:15-16) ได้แบ่งการฟังออกเป็น 6 ชั้นคือ

1. ชั้นรับรู้ (perceive boundaries) ในขั้นนี้ผู้ฟังจะบอกได้ว่ากำลังได้ยินเสียง เป็นภาษาอะไร

2. ชั้นบันทึกความจำระยะสั้น (hold in short term memory) ผู้ฟังจะจดจำ หน่วยเสียงที่ได้ยินเหล่านั้นไว้โดยยังไม่ทราบความหมาย

3. ชั้นเข้าใจความหมายของคำ (attach lexical meaning) ผู้ฟังจะจำแนก หน่วยเสียงที่ได้ยินและทราบความหมายของคำแต่ละคำที่ได้ยิน

4. ชั้นเข้าใจความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ (perceive grammar relationship) ผู้ฟังจะวิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาของหน่วยเสียงที่ได้ยินและเข้าใจความสัมพันธ์ของหน่วยต่าง ๆ ว่าคำใดทำหน้าที่อย่างไรในประโยค การเน้นเสียง การยกระดับเสียงในประโยค

5. ชั้นอ้างอิง (perceive reference) ผู้ฟังจะนำโครงสร้างทางภาษาของเสียงที่ได้ยินมาสัมพันธ์กับความรู้และประสบการณ์เดิมตลอดจนสภาพแวดล้อมขณะที่ฟัง

6. ชั้นสรุปความหมาย (make inference) ผู้ฟังจะวินิจฉัยความหมายและทำความเข้าใจข้อความที่ได้ยินทั้งหมดแล้วจึงจำความหมายนั้น ๆ ไว้

จากลำดับขั้นของการฟังที่ผู้เชี่ยวชาญและนักภาษาศาสตร์ได้แบ่งไว้ในลักษณะต่าง ๆ กันนั้น พอจะสรุปได้ว่าลำดับขั้นของการฟังน่าจะประกอบด้วย ขั้นการรับรู้ ขั้นความเข้าใจ ขั้นความสัมพันธ์ทางไวยากรณ์ ขั้นการสื่อสาร ขั้นวิพากษ์วิจารณ์ ขั้นอ้างอิงและขั้นสรุปความหมาย

การเรียนการสอนทักษะการฟัง

การเรียนทักษะการฟังภาษาส่วนใหญ่จะเรียนในห้องปฏิบัติการทางภาษา ซึ่ง ฮอคกิง (Hocking 1964:18) ได้แบ่งวิธีการเรียนทักษะการฟังภาษาต่างประเทศในห้องปฏิบัติการทางภาษาออกเป็น 4 แบบ คือ

1. แบบฟังอย่างเดียว (audio-passive) การเรียนแบบนี้นักเรียนจะฟังแต่เพียงอย่างเดียว เป็นการเรียนโดยมุ่งพัฒนาความสามารถและทักษะในการฟังเพื่อให้เกิดความเข้าใจ โดยให้ผู้ฟังฟังเรื่องราวหรือบทความสั้น ๆ จากเทปครึ่งหนึ่งหรือสองครึ่งแล้วจึงตั้งคำถามซึ่งเป็นคำถามลักษณะใดก็ได้ แต่หลังคำถามทุกข้อจะมีระยะเวลาไว้ในเทป เพื่อให้ให้นักเรียนคิดหาคำตอบในใจหรือเขียนลงในกระดาษคำตอบและเมื่อหยุดเทปแล้วก็อาจมีเฉลยคำตอบเพื่อตรวจ

2. แบบฟังและพูดตาม (audio-active) การเรียนแบบนี้นักเรียนจะฟังจากเทปแล้วพูดตามไปด้วย แบบฝึกหัดที่ใช้สำหรับการเรียนแบบนี้มุ่งพัฒนาความสามารถของการแสดงออกในการสนทนาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและทักษะในการออกเสียง

3. แบบฟัง พูดตามและเปรียบเทียบ (audio-active comparative) นักเรียนจะฟังเสียงจากเทปแล้วพูดตาม หลังจากนั้นก็จะบันทึกเสียงจากเทปและเสียงของตนเองเสร็จแล้วจะหมุนกลับมาฟังใหม่เพื่อเปรียบเทียบเสียงจากเทปและเสียงของตนเองว่าประสบผลสำเร็จเพียงไร

4. แบบเรียนด้วยตนเอง (independent study) การเรียนแบบนี้ก็เช่นเดียวกับแบบอื่น ๆ เพียงแต่เรียนด้วยตนเองตามความสามารถโดยมีเทปอยู่ในเครื่องบันทึกเสียงของตนเอง

สำหรับการสอนทักษะการฟังนั้น พวงเพ็ญ อินทรประวัติ (2521:81-82) ได้เสนอแนะองค์ประกอบที่สำคัญที่ครูควรสอนในการสอนทักษะการฟังไว้ 2 ประการ คือ

1. การรู้จักแยกเสียง หมายถึง การแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันในประโยคออกมาได้ว่าส่วนใดเป็นส่วนสำคัญส่วนใดเป็นส่วนประกอบ

2. การเข้าใจความหมายของหน่วยเสียง หมายถึง ผู้เรียนต้องเข้าใจความหมายของหน่วยเสียงก่อน แล้วจึงเริ่มเข้าใจและจับใจความประโยคได้

อัลลีน และวาแลท์ (Allen and Valette 1972:138-159) ได้เสนอแนะวิธีสอนการฟังภาษาต่างประเทศ ไว้ดังนี้

1. สอนให้เด็กเข้าใจคำเดี่ยวโดด ๆ หรือจะสอนในประโยคก็ได้ สิ่งที่ควรสอนก็คือตัวเลขและคำศัพท์ใหม่

2. สอนให้เด็กสามารถที่จะเข้าใจประโยคได้โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น ครูสั่งนักเรียนให้ปฏิบัติตาม

3. นักเรียนมักจะสนใจที่จะฟังคำถามในประโยคเพื่อที่จะจับความให้ได้ว่าใคร ทำอะไร โดยไม่ได้สนใจเกี่ยวกับไวยากรณ์ในประโยค แต่เด็กที่เริ่มเรียนควรจะได้รับการสอนให้สนใจสิ่งเหล่านี้ด้วย

4. ให้เด็กได้มีโอกาสฝึกฟังภาษาต่างประเทศหลาย ๆ แบบ เช่น ฟังจากวิทยุ ฟังจากเทป ฟังการเล่าเรื่องภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

5. ฝึกให้เด็กฟังเพื่อความสนใจ จากเทปแล้วให้ตั้งชื่อเรื่องหรือตอบคำถามจากเนื้อความนั้น

6. สอนเกี่ยวกับสำนวนที่ใช้พูดกันอยู่ในปัจจุบันและลักษณะของการพูด เช่น การรวมคำหรือเสียงที่หายไปเวลาพูด เป็นต้น

จากข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีสอนทักษะการฟังที่กล่าวมานี้พอจะสรุปได้ว่า วิธีสอนทักษะการฟังนั้นควรจะเริ่มสอนตั้งแต่หน่วยเล็กที่สุด คือ หน่วยเสียงแล้วจึงสอนหน่วยใหญ่

การสอนทักษะการฟังนอกจากสอนให้นักเรียนมีความสามารถในการฟังเสียง พยัญชนะ และสระแล้ว เสียงเน้นหนัก (stress) และระดับเสียงสูงต่ำในประโยค (intonation) ก็มีความสำคัญเช่นเดียวกัน ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรฝึกให้ผู้เรียนด้วย

ทักษะการฟังเพื่อการสื่อสาร

ความหมายของการฟังเพื่อการสื่อสาร

การฟังเพื่อการสื่อสารนี้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ปานตา ใช้เทียมวงศ์ (สัมภาษณ์) ได้กล่าวว่า การฟังเพื่อการสื่อสาร หมายถึง การฟังแล้วเกิดความเข้าใจและโต้ตอบ ด้วยการแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ เช่น ปฏิบัติตามคำสั่ง ตอบคำถาม เป็นต้น

วิลวรรณ วรรณสุทธิ (2526:9) ชลาลัย ดงแก้ว (2527:73) และแมกกี (Macky อ้างถึงใน รังสิต เชียงราช 2527:17) ได้ให้ความหมายของการฟังเพื่อการสื่อสารไว้สอดคล้องกันว่าหมายถึง การฟังเรื่องราวหรือข้อความในสถานการณ์จริงแล้วเข้าใจความหมายของสิ่งที่ได้ฟัง

ซูลซ์ (Schulz อ้างถึงใน ทมะนียา เลิศลาย 2528:21) ได้ให้ความหมายของการฟังเพื่อการสื่อสารว่าเป็นการแลกเปลี่ยนทางด้านความคิดเห็น ข่าวสารต่าง ๆ อันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์หรือสนทนากับบุคคลอื่นและสามารถทราบความต้องการของกลุ่มคนที่แสดงออกด้วย วจนะภาษา (verbal language) และอวจนะภาษา (non-verbal language)

จากความหมายของการฟังเพื่อการสื่อสารที่กล่าวมาทั้งหมดนี้พอจะสรุปได้ว่า การฟังเพื่อการสื่อสารหมายถึง การฟังข้อความ ข่าวสารหรือความคิดเห็นต่าง ๆ แล้วเข้าใจความหมายและสามารถโต้ตอบด้วยการแสดงออกทางวจนะภาษาและอวจนะภาษา

จุดมุ่งหมายของการสอนทักษะการฟังตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองปทุมธานี (ม.ป.ป.:37) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการสอนทักษะการฟังตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2521 ว่ามุ่งให้นักเรียนฟังเสียงและออกเสียงสระ พยัญชนะและคำได้ สามารถฟังแล้วเข้าใจความหมายของคำและประโยค ตลอดจนสามารถใช้คำพูดและเลือกถ้อยคำให้ผู้อื่นเข้าใจความหมายตามที่ต้องการได้ กล่าวโดยสรุปก็คือมุ่งให้นักเรียนใช้ทักษะการฟังในการสื่อสารได้ซึ่งสอดคล้องกับแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

แนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการฟังเพื่อการสื่อสาร

จากจุดมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้นครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายนั้น กล่าวคือให้นักเรียนได้ฝึกฝนกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการฟังเพื่อการ

สื่อสาร ซึ่งกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการฟังนั้นส่วนมากจะจัดโดยนำทักษะการพูด การอ่านและการเขียน มาฝึกให้สัมพันธ์กับทักษะการฟังเพราะในการสื่อสารจริงเราไม่ได้ใช้ทักษะการฟังเพียงอย่างเดียว ดังที่ กุลยา คัมภีร์นันต์ (Kulaya Compiranonta 1985:113) และอัจฉรา วงศ์โสธร (Achara Wangsotorn 1985:41) กล่าวไว้สอดคล้องกันว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารจะต้องนำทักษะการฟังมาฝึกให้สัมพันธ์กับทักษะอื่น เช่น ฟังแล้วพูด ฟังแล้วอ่าน และฟังแล้วเขียน ดังตัวอย่างกิจกรรมต่อไปนี้

ฟังแล้วพูด : ครูผู้สอนให้นักเรียนจับคู่สนทนากันเกี่ยวกับเรื่องอายุ

ฟังแล้วอ่าน : ครูผู้สอนให้นักเรียนฟังคำถามแล้วเลือกคำตอบโดยการอ่านคำตอบที่เป็นตัวเลือก

ฟังแล้วเขียน : ครูผู้สอนให้นักเรียนเขียนคำ วลี หรือประโยคตามที่ครูบอก

ขั้นตอนและวิธีการสอนทักษะการฟังเพื่อการสื่อสาร

ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะขั้นตอนและวิธีการสอนทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารไว้หลายท่าน อัจฉรา วงศ์โสธร (Achara Wangsotorn 1985:41) ได้เสนอแนะขั้นตอนการสอนทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารไว้ 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการและขั้นสอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีวิธีดำเนินการดังนี้

ขั้นเตรียมการ

ครูผู้สอนบอกให้นักเรียนทราบว่าจะได้ฟังเรื่องซึ่งเล่าโดยเจ้าของภาษาพร้อมทั้งบอกจุดประสงค์ของการฟังและอธิบายคำศัพท์ยากและโครงสร้างใหม่ในเรื่องที่ฟัง

ขั้นสอน

1. ครูผู้สอนเปิดเทปให้นักเรียนฟัง 1 หรือ 2 ครั้งแล้วถามนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อเรื่องอย่างคร่าว ๆ
2. ครูผู้สอนเปิดเทปให้นักเรียนฟังอีก 1 ครั้งแล้วถามนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อเรื่องทั้งหมดอย่างละเอียด
3. ครูผู้สอนเปิดเทปให้นักเรียนฟังทีละตอนแล้วซักถามนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อเรื่องพร้อมทั้งอธิบายเนื้อเรื่องบางส่วนที่นักเรียนไม่เข้าใจตลอดจนชี้ให้เห็นถึงลักษณะสำคัญของคำพูดบางคำ
4. ครูผู้สอนเปิดเทปให้นักเรียนฟังแล้วให้นักเรียนบันทึกเรื่องราวตามที่ได้ยินแล้วนำไปให้ครูผู้สอนตรวจ

5. ครูผู้สอนเปิดเทปให้นักเรียนฟังคำถามแล้วให้นักเรียนจับบันทึกคำถามไว้ถามตอบเป็นคู่หรือเป็นกลุ่ม

6. ครูผู้สอนเปิดเทปให้นักเรียนฟังโดยอ่านเนื้อเรื่องย่อประกอบและหลังจากนั้นก็ให้นักเรียนฟังโดยไม่ดูเนื้อเรื่องย่ออีกครั้ง

กุลยา คัมภีรนนต์ (Kulaya Compiranonta 1985:113) ได้เสนอแนะแนวทางในการสอนทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายของการสอนทุกครั้งเพราะการที่นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายของการฟังทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการฟังและฟังได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ครูผู้สอนควรฝึกให้นักเรียนรู้จักเลือกฟังให้ตรงตามจุดมุ่งหมายเพื่อนักเรียนจะได้ตั้งใจฟังและจับใจความเฉพาะเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเก็ดเดส (Geddes quoted in Kulaya Compiranonta 1985:113) กล่าวสนับสนุนความคิดนี้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่องการเลือกฟังสิ่งที่ต้องการจากเนื้อเรื่องทั้งหมด ดังนั้นครูจึงควรฝึกให้นักเรียนรู้จักพิจารณาเลือกฟังสิ่งที่ต้องการตามจุดมุ่งหมาย

3. ควรเลือกใช้สื่อการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของผู้เรียน เพราะสื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพจะเป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอน

ธำรง ชูทัฬห (2527:42-44) ได้เสนอแนะขั้นตอนการสอนทักษะการฟังตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ไว้ดังนี้

1. ควรฝึกให้นักเรียนแยกเสียงได้ถูกต้อง เพราะคำต่างกันที่ออกเสียงคล้ายกันในลักษณะคำพ้องเสียงเป็นสาเหตุใหญ่ในการทำให้เข้าใจผิด เช่น ชาว Lipyan Arabic อาจจะได้ยินคำว่า "breed" เป็น "breathe" ไปเนื่องจากในภาษาของเขาไม่มีเสียง "a" การฝึกให้นักเรียนแยกเสียงที่คล้าย ๆ กันออกได้ถูกต้องและจะทำให้นักเรียนเข้าใจในสิ่งที่เขาได้ยินได้ถูกต้อง

2. ควรฝึกให้นักเรียนรู้จักธรรมชาติของคำพูดในภาษาอังกฤษที่พูดติดกันเป็นพืด เช่น It is in a box.

3. ควรฝึกให้นักเรียนรู้จักเลือกฟังใจความที่สำคัญจากคำพูดของผู้พูดโดยการสอนให้นักเรียนรู้จักเขาได้ว่าผู้พูดกำลังต้องการจะพูดอะไร เช่น รู้จักสังเกตหน้าเสียง จังหวะ ใบหน้า และท่าทางของผู้พูดประกอบกันไปด้วย ซึ่งครูอาจฝึกนักเรียนโดยให้นักเรียนฟังบทสนทนาหรือเนื้อ

เรื่องที่คล้ายกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงแล้วครูผู้สอนถามนักเรียนว่าผู้สนทนากำลังสนทนากันเกี่ยวกับเรื่องอะไรหรือผู้พูดมีความรู้สึกอย่างไร เป็นต้น

4. กิจกรรมที่ใช้ฝึกการฟังขั้นพื้นฐานที่ดีที่สุดคือการฟังแล้วปฏิบัติตามคำสั่ง เช่น Show me your right hand. Draw a basket of flowers.

5. ควรฝึกให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดที่ง่ายไปหายาก

6. เมื่อนักเรียนฟังเทปครั้งที่ 1 แล้วครูควรถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องคร่าว ๆ และเมื่อฟังเทปครั้งที่ 2 แล้วครูควรถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องอย่างละเอียด

7. หลังจากให้นักเรียนฝึกฟังโดยใช้คำถามเป็นเครื่องช่วยให้เข้าใจเนื้อเรื่องสักกระยะหนึ่งแล้วก็ควรฝึกให้นักเรียนฟังโดยไม่ใช้คำถาม

นิว (Noor 1985:46-48) เสนอแนะขั้นตอนการสอนทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ในขั้นนี้ครูผู้สอนจะต้องเตรียมตัวนักเรียนเพื่อฝึกทักษะการฟัง เช่น การบอกจุดมุ่งหมายของการฟัง อธิบายคำศัพท์ยาก เป็นต้น
2. ขั้นสอน ครูผู้สอนให้นักเรียนฟังเนื้อเรื่องหรือบทสนทนาแล้วซักถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง
3. ขั้นฝึกทักษะการฟังให้สัมพันธ์กับทักษะอื่นโดยใช้กิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ฟังแล้วปฏิบัติตาม ฟังแล้วสนทนาโต้ตอบ เป็นต้น พร้อมทั้งชี้แนะให้นักเรียนเห็นว่าการสื่อสารต้องใช้ทักษะการฟังร่วมกับทักษะอื่น ๆ

จากขั้นตอนและวิธีการสอนทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารดังกล่าวแล้ว ทั้งหมดนี้จะเห็นว่าผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะขั้นตอนและวิธีการสอนทักษะการฟังไว้สอดคล้องกันมากพอจะสรุปได้ว่าในการสอนทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารนั้นมีขั้นตอนและวิธีการสอน ดังนี้

1. ครูผู้สอนจะต้องกำหนดและบอกจุดมุ่งหมายของการฟังทุกครั้งก่อนดำเนินกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนจะได้เลือกฟังได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย
2. ครูผู้สอนควรนำทักษะการฟังมาฝึกให้สัมพันธ์กับทักษะอื่น ๆ โดยใช้กิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ กัน
3. ครูผู้สอนควรเลือกใช้สื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของนักเรียน
4. ขั้นตอนการสอนมี 2 ขั้นตอนคือขั้นเตรียมการและขั้นสอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนจะมีวิธีดำเนินกิจกรรมไปตามเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของการสอน

ตัวอย่างกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการฟังเพื่อการสื่อสาร

กิจกรรมที่ 1

1. ครูผู้สอนแจกตารางสำหรับบันทึกลักษณะรูปร่างของโจรที่ปล้นธนาคาร ซึ่งมีลักษณะดังข้างล่างนี้ให้นักเรียนทุกคน

ตารางสำหรับบันทึกลักษณะรูปร่าง

WITNESS	MR. ROGERS	MRS. CARTER	MS. JONES
HEIGHT OF ROBBER			
BUILD			
AGE			
HAIR COLOUR AND LENGTH			
CLOTHING			
OTHER DETAILS			

2. ครูผู้สอนบอกให้นักเรียนฟังเทปคำสัมภาษณ์พยาน 3 คนที่อยู่ในเหตุการณ์ของการปล้นธนาคารและจดบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะรูปร่างของโจรลงในตารางที่แจกให้

TAPESCRIPT คำสัมภาษณ์

PART 1

Policeman: Good afternoon. Your name's Mr. John Rogers, isn't it?

John Rogers: Yes, that's right.

Policeman: Mr. Rogers, were you in the bank at the time of the robbery?

John Rogers: Yes, I was. I was there about 10. I went to change some traveller's cheques.

Policeman: Were there many people in the bank then?

John Rogers: No, not many.

Policeman: Did you see the robber?

John Rogers: Well...not very well. I only caught a glimpse of him as he ran out of the bank.

Policeman: Could you describe him? You know-hair, clothing?

John Rogers: Well, that's a bit difficult. I couldn't see his face, but he was about my height. Say 160 to 170.

Policeman: How old do you think he was?

John Rogers: I can't really say.

Policeman: What about his hair?

John Rogers: I think....I think dark and rather short.

Policeman: What was he wearing?

John Rogers: I'm sorry. I can't remember.

Policeman: Thanks very much for your help.

PART 2

Policeman: Hello. Your name is Mrs. Debbie Carter, isn't it?

Debbie Carter: Yes, that's correct.

Policeman: Mrs. Carter, may I ask you some questions please?

Debbie Carter: Certainly.

Policeman: You were in the bank when the robbery happened, weren't you?

Debbie Carter: That's right, I was depositing some money at the time.

Policeman: Did you see the robber?

Debbie Carter: Yes, I saw this tall man fire a gun at two of the clerks

Policeman: Can you describe him?

Debbie Carter: Well, he was in his late 20's I'd say. He wasn't fat or thin. He was of medium build and he had black hair... short black hair.

Policeman: Anything else you can tell me?

Debbie Carter: Not really, I was so scared all I could do was scream. I didn't really want to look at him.

Policeman: Are you sure you didn't notice anything else?

Debbie Carter: Well, I think he was carrying a bag, but I'm not sure.

PART 3

Policeman: Hello, are you Ms. Barbara Jones?

Barbara Jones: Yes, I am.

Policeman: Could we ask you some questions, please?

Barbara Jones: Yes, certainly.

Policeman: You work at the Commercial Bank opposite the Royal Orchid Hotel, don't you?

Barbara Jones: Yes, I'm the manager's secretary.

Policeman: But this morning you were at the counter when the robber entered the bank.

Barbara Jones: That's right. I was talking to Khun Pravith, one of the tellers.

Policeman: Did you see the robber?

Barbara Jones: Yes, I saw him and I saw him shoot Khun Somchai and Khun Wichai.

Policeman: What did the robber look like?

Barbara Jones: Oh, I'd say he was in his mid or late 20's. He had dark straight hair and looked untidy.

Policeman: What was he wearing?

Barbara Jones: Let me see-light trousers and a dark sports shirt.

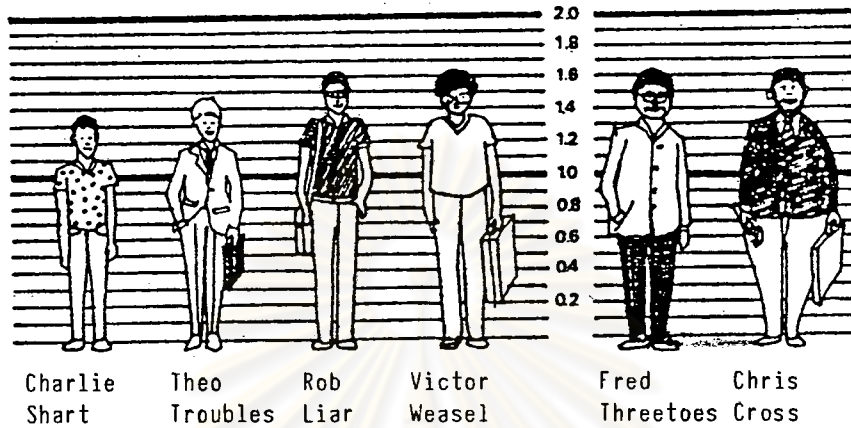
Policeman: Can you remember anything else?

Barbara Jones: Oh, yes, he was wearing glasses-round glasses. And carrying a bag over one shoulder.

Policeman: Thank you very much, Ms. Jones.

3. ครูผู้สอนนำรูปภาพผู้ชาย 6 คนติดบนกระดานคำแล้วให้นักเรียนบอกว่าคนไหนคือ
โจรที่ปล้นธนาคารโดยใช้รายละเอียดต่าง ๆ ที่จดบันทึกไว้ประกอบการพิจารณา

รูปภาพผู้ชาย 6 คน

(Kulaya Compiranonta 1985:113)

กิจกรรมที่ 2

1. ครูผู้สอนแจกตารางการสำรวจราคาสินค้าซึ่งมีลักษณะดังข้างล่างนี้ให้นักเรียนทุกคน
ตารางการสำรวจราคาสินค้า

Food we buy	Baht
rice (1 bag=5 kilos)	
sugar (1 kilo)	
eggs (1 dozen)	
oranges (1 kilo)	
chicken (1 kilo)	
pork (1 kilo)	

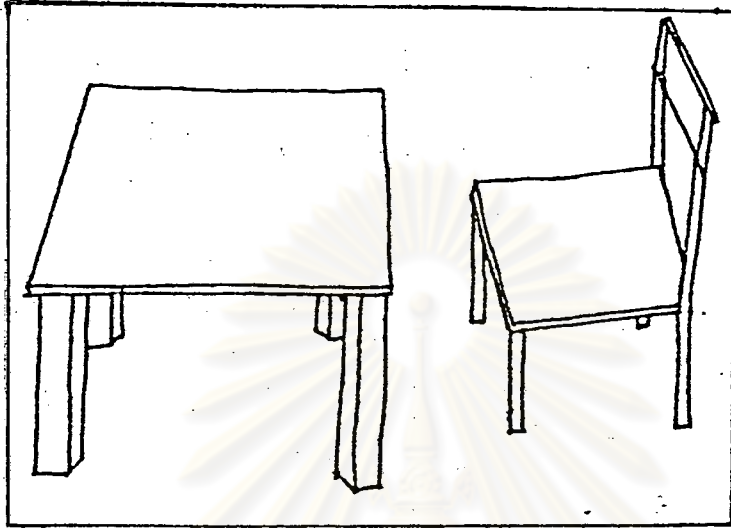
2. ครูผู้สอนบอกให้นักเรียนฟังเพลงเกี่ยวกับการรายงานราคาสินค้าภายในสัปดาห์และ
ให้กรอกราคาสินค้าแต่ละชนิดลงในตาราง

รายงาน: This week, rice is fifty baht a bag. Sugar is eight baht a kilo. Eggs are fifteen baht a dozen. Oranges are ten baht a kilo. Chicken is twenty-five baht a kilo. Pork is fifty baht a kilo.

หมายเหตุ ครูผู้สอนสามารถกำหนดชนิดของสินค้าได้มากน้อยตามความต้องการ

กิจกรรมที่ 3

1. ครูผู้สอนแจกบัตรภาพซึ่งมีลักษณะดังข้างล่างนี้ให้นักเรียนทุกคน

2. ครูผู้สอนบอกให้นักเรียนฟังคำสั่งดังข้างล่างนี้แล้วปฏิบัติตาม

Draw a book on the table.

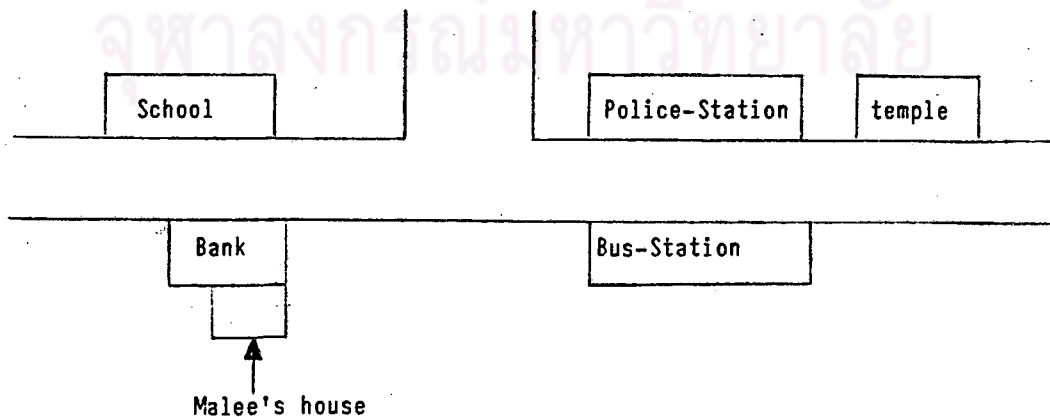
Draw a ruler on the book.

Draw a school-bag on the chair.

Draw a bin under the table.

กิจกรรมที่ 4

1. ครูผู้สอนนำแผนภูมิซึ่งมีลักษณะดังข้างล่างนี้ติดบนกระดานดำ

2. ครูผู้สอนบอกให้นักเรียนดูแผนภูมิแล้วฟังคำถามดังตัวอย่างข้างล่างนี้ พร้อมทั้งตอบคำถามพร้อมกันทีละกลุ่มและทีละคน

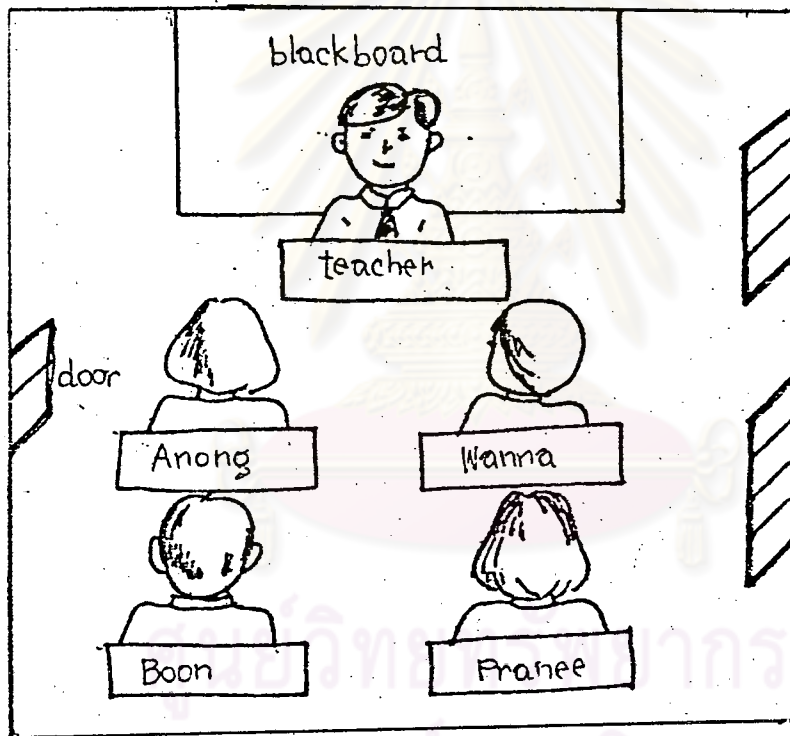
Where is Malee's house?

What's next to the police-station?

What's opposite the bank?

กิจกรรมที่ 5

1. ครูผู้สอนคิดแผนภูมิตั้งข้างล่างนี้เป็นกระดานคำ

2. ครูผู้สอนบอกให้นักเรียนดูแผนภูมิแล้วฟังคำถามดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1 Where is Boon?

2.2 Where is Wanna?

2.3 Is the teacher in front of the blackboard?

3. นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องจากกระดานคำตอบที่ครูแจกให้ดังนี้

- 2.1 a. At the door.
b. Near the blackboard.
c. Behind Anong.
d. In front of the classroom.
- 2.2 a. Behind Pranee.
b. Near Boon.
c. Behind Anong
d. In front of the teacher.
- 2.3 a. He is at the door.
b. He is near the blackboard.
c. Yes, he is.
d. No, he isn't.

การประเมินผลทักษะการฟังเพื่อการสื่อสาร

นักภาษาศาสตร์ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารไว้หลายท่าน วาแลท์ (Valette 1977:102) ได้กล่าวถึงแบบทดสอบที่มุ่งวัดความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนไว้ว่า ควรวัดความเข้าใจคำพูดของเจ้าของภาษาที่พูดด้วยความเร็วปกติและสิ่งที่สำคัญคือให้นักเรียนจับใจความแล้วสรุปใจความได้ ไม่ใช่การจำแนกเสียงหรือคำนี้ถึงหลักไวยากรณ์เพียงอย่างเดียว

บรูคส์ (Brooks 1960:260-261) กล่าวว่า การทดสอบทักษะการฟังโดยมิให้ผู้สอนเห็นข้อความ เป็นวิธีที่เหมาะสมและการทดสอบทักษะการฟังอาจใช้ทักษะอื่นประกอบด้วยโดยคำนึงถึงหลักที่ว่าทักษะการฟังมีความสัมพันธ์กับทักษะอื่นตลอดเวลา

ชูลซ์ (Schulz 1979:98) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการทดสอบทักษะการฟังไว้ว่าอาจใช้วิธีให้ฟังข้อความที่สมมติว่าเป็นการโทรศัพท์มาแล้วให้นักเรียนจับบันทึกแล้วเก็บข้อความไปเล่าให้เพื่อนฟัง

จากความคิดเห็นของนักภาษาศาสตร์ที่กล่าวมานี้พอจะสรุปได้ว่าการทดสอบทักษะการฟังหรือทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารควรรวใช้ทักษะการฟังประกอบกับทักษะอื่น โดยใช้วิธีการทดสอบด้วยวิธีการต่าง ๆ และในการทดสอบนั้นผู้ทดสอบควรพูดด้วยความเร็วปกติโดยมิให้ผู้ฟังเห็นข้อความที่พูด

ผลสัมฤทธิ์ทางทักษะการฟังและทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารของนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางทักษะการฟังนี้มีผู้ทำการวิจัยไว้หลายลักษณะ กล่าวคือ เยาวลักษณ์ บุญศิริ (2521:39) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางความเข้าใจในการฟังโดยการทดลองใช้เทปและสไลด์เทปเสียงประกอบการสอน และสุทัศน์ สิริสุขะ (2524:49-50) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางความเข้าใจในการฟังโดยการทดลองใช้เทปคำบรรยายที่ใช้เสียงประกอบ ผลการวิจัยพบว่า สไลด์เทปเสียงและเทปคำบรรยายที่ใช้เสียงประกอบช่วยพัฒนาความเข้าใจในการฟังของนักเรียนให้สูงขึ้น สำหรับการศึกษาศิลปะสัมฤทธิ์ทางทักษะการฟังโดยใช้วิธีการสอนที่ต่างกันนั้น พอร์เรสต์ (Forest 1978:4565-4566 A) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางทักษะการฟังของนักเรียนที่ได้รับการสอนทักษะการฟังโดยตรง นักเรียนที่ได้รับการสอนทักษะการฟังโดยทางอ้อมและนักเรียนที่ได้รับการสอนทักษะการฟังตามปกติ พบว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนทักษะการฟังโดยตรงและนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนทักษะการฟังโดยทางอ้อมมีผลสัมฤทธิ์ทางการฟังสูงกว่านักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนทักษะการฟังตามปกติ และอคุลย์ จินตะเกษกรม (2521:41-44) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางทักษะการฟังของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามวิธีสอนแบบมนุษยนิยมและวิธีสอนแบบธรรมชา ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางทักษะการฟังไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ผู้วิจัยได้ให้เหตุผลว่าอาจเนื่องมาจากนักเรียนในกลุ่มทดลองได้รับการฝึกทักษะการฟังที่มีคุณภาพไม่เท่าเทียมกับกลุ่มควบคุม กล่าวคือนักเรียนในกลุ่มทดลองได้ฝึกทักษะการฟังโดยการฟังเพื่อนพูดภาษาอังกฤษซึ่งมักจะพูดไม่จบประโยคและขาดการต่อเนื่องหรือผิดไวยากรณ์ ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมนั้นจะมีโอกาสได้ฟังครูอ่านเนื้อเรื่องให้ฟังและได้ฟังเพื่อนพูดภาษาอังกฤษที่ถูกต้องตามแบบเรียน

นอกจากนี้เยาวลักษณ์ ศักดิ์ศรี (2525:45-46) ระพีพรรณ โกวิทวานิชย์ (2523:41-42) จีระวัฒน์ สदानานท์ (2524:46-47) และนันทพร วิกรมโรจนานันท์ (2523:44) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษของนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทุกระดับชั้นมีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนันทิยา ไกรพัฒน์พงศ์ (2523:47-48) ที่พบว่า นักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดเชียงใหม่มีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษทำเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยทั้งหมดคงกล่าวไว้ให้เหตุผลที่คล้ายคลึงกันว่าอาจเนื่องมาจากครูผู้สอนมุ่งเน้นการฝึกทักษะการอ่านและโครงสร้างไวยากรณ์มากกว่าการฝึกทักษะการฟัง นักเรียนไม่คุ้นกับเสียงของเจ้าของภาษาที่บันทึกเทปและความไม่พร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ในการสอนทักษะการฟังของโรงเรียน

สำหรับการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางทักษะการฟังภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารนั้น รังสิต เชียงราช (2527:40) ลำควน ทองพรหม (2527:55-57) จรรยา มโนรส (2527:51) และสุภา บุตรนาค (2527:56) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ห้องที่การศึกษา 1, 2, 3 และ 4 ตามลำดับในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทุกกลุ่มมีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของวิไลวรรณ วรรณสุทธิ์ (2526:56) ชลาลัย คงแก้ว (2527:69-70) และทมะนิยา เลิศลาย (2528:84-85) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางทักษะการฟังเพื่อการสื่อสารของนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ ในต่างจังหวัด และพบว่านักเรียนทุกระดับชั้นมีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับต่ำ เช่นเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยทั้งหมดคงกล่าวได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับต่ำไว้สอดคล้องกันว่าอาจเนื่องมาจากความไม่พร้อมด้านครูผู้สอน ด้านตัวนักเรียนและด้านงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกทักษะการฟังของโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่าวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการสอนทักษะการฟังตามหลักสูตรภาษาอังกฤษ ฉบับพุทธศักราช 2523 คือมุ่งให้นักเรียนสามารถนำทักษะการฟังไปใช้ในการสื่อสารได้ ดังนั้นถ้าครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการฟังโดยใช้วิธีการสอนตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารการเรียนการสอนก็จะบรรลุเป้าหมาย นั่นคือนักเรียนมีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร แต่จากการศึกษาผลงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทั้งหมด พบว่า นักเรียนทุกระดับชั้นทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและในต่างจังหวัดมีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากครูผู้สอนเป็นอันดับแรก รองลงมาคือตัวนักเรียนและความไม่พร้อมของโรงเรียนด้านงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอนทักษะการฟัง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่าถ้าจะพัฒนาความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนให้สูงขึ้นก็ควรจะเริ่มพัฒนาครูผู้สอนเป็นอันดับแรก เพราะครูเป็นตัวจักรสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้